

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДУ «УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
МОЗ УКРАЇНИ»

ЩОРІЧНА ДОПОВІДЬ
ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ,
САНІТАРНО-ЕПІДЕМІЧНУ СИТУАЦІЮ
ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМИ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ.
2016 РІК

Київ – 2017

УДК 614.1/.7(477)''2016''(042.5)
ББК 51.1(4Укр)
Щ92

Редакційна колегія: Мельник П.С., Слабкий Г.О.,
Дзюба О.М., Чепелевська Л.А, Кудренко М.В.

Літературні редактори: Шумило О.В., Ратаніна О.М.
Технічні редактори: Степанова І.І., Кривенко Є.М.

Адреса редколегії:
02099, м. Київ, пров. Волго-Донський, 3;
тел.: (044) 576-41-19, факс: (044) 576-41-20

**Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ : МВЦ «Медінформ», 2017. – 519 с.
ISBN 978-966-409-154-6**

Щорічну доповідь підготовлено відповідно до нормативно-правових документів, які регламентують розвиток сфери охорони здоров'я України.

Видання містить аналіз сучасних особливостей і тенденцій стану здоров'я населення України та впливу на нього комплексу чинників зовнішнього середовища.

Доповідь підготовлено науковцями ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України» за участю керівників структурних підрозділів Міністерства охорони здоров'я України та науковців профільних НДІ МОЗ та НАМН України.

Призначається для керівників і спеціалістів органів законодавчої та виконавчої влади усіх рівнів, організаторів охорони здоров'я, науковців, лікарів, громадськості.

УДК 614.1/.7(477)''2016''(042.5)
ББК 51.1(4Укр)

ISBN 978-966-409-154-6

© Міністерство охорони здоров'я України, 2017
© Український інститут стратегічних досліджень
МОЗ України, 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	6
ВСТУП (Слабкий Г.О., Мельник П.С.)	9
1. АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ	
<i>(Чепелевська Л.А., Рудницький О.П.)</i>	11
1.1. Динаміка чисельності населення.....	11
1.2. Зрушення у статеві-віковій структурі населення.....	15
1.3. Тенденції народжуваності населення	17
1.4. Динаміка смертності населення	23
1.5. Тривалість життя	29
1.6. Перспективи і резерви підвищення тривалості життя населення.....	33
2. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	36
2.1. Тенденції стану здоров'я населення <i>(Дудник С.В., Шафранський В.В., Слабкий Г.О.)</i>	36
2.2. Динаміка стану здоров'я дитячого населення <i>(Дудіна О.О., Моїсеєнко Р.О., Заболотна І.Є., Яценко Ю.Б.)</i>	43
<i>Аналіз стану захворюваності та поширеності захворювань у дітей</i>	44
<i>Аналіз інвалідності дітей та шляхи її профілактики і реабілітації</i>	63
2.3. Динаміка стану здоров'я дорослого населення <i>(Дудник С.В.)</i>	70
2.4. Аналіз стану здоров'я населення працездатного віку <i>(Дудник С.В.)</i>	75
2.5. Характеристика стану здоров'я населення старших вікових груп <i>(Дудник С.В., Саксонов С.Г.)</i>	81
2.6. Ситуаційний огляд стану репродуктивного здоров'я населення <i>(Дудіна О.О., Руденко Н.Г., Габорець Ю.Ю.)</i>	87
2.7. Характеристика захворюваності населення на туберкульоз <i>(Григорович В.Р.)</i>	109
2.8. Характеристика захворюваності населення на ВІЛ-інфекцію/СНІД <i>(Григорович В.Р.)</i>	114
2.9. Характеристика служби охорони психічного здоров'я <i>(Дзюба О.М.)</i>	120
2.10. Стан проблеми алкоголізації населення України <i>(Ринда Ф.Ф.)</i>	124
2.11. Наркологічні проблеми здоров'я населення <i>(Грузєва Т.С., Дячук Д.Д., Зюков О.Л., Замкевич В.Б., Іншакова Г.В.)</i>	132
3. ХАРАКТЕРИСТИКА САНІТАРНО-ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ	
<i>(Ситенко О.Р., Родина Р.А., Світа В.М., Рахімова Т.Б., Дренькало М.М., Сінгаєвська В.С., Іщук Л.О., Сбоєв І.В., Дерев'янка Я.Я., Білоник А.Б., Кисляк І.І., Новохатній Ю.О., Видайко Н.Б.)</i>	135
3.1. Аналіз державної політики з питань охорони довкілля та біобезпеки.....	135
3.2. Характеристика якості води та заходів з її збереження	136
3.3. Характеристика якості повітря і заходів з її збереження.....	141
3.4. Характеристика якості ґрунту і заходів з її збереження	142

3.5. Якість та безпека продуктів харчування	144
3.6. Характеристика умов праці населення	147
3.7. Характеристика радіаційної ситуації.....	148
3.8. Характеристика санітарно-епідемічного стану та аналіз його забезпечення у навчальних та оздоровчих закладах для дітей	150
3.9. Аналіз санітарно-епідеміологічного благополуччя населення та виконання заходів із його збереження	152
4. ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ УКРАЇНИ.....	167
4.1. Аналіз мережі закладів охорони здоров'я та основних показників їх діяльності (Торжесвська О.М.).....	167
4.2. Розвиток первинної медико-санітарної допомоги в Україні (Слабкий Г.О., Шафранський В.В., Матюха Л.Ф.).....	178
4.3. Характеристика стану вторинної медичної допомоги (Торжесвська О.М.)	186
4.4. Характеристика стану третинної медичної допомоги (Торжесвська О.М.).....	194
4.5. Діяльність служби охорони здоров'я матері та дитини (Дудіна О.О., Коваленко О.О., Гойда Н.Г., Габорець Ю.Ю.)	202
Ресурсне забезпечення служби охорони здоров'я матері і дитини	202
Характеристика стану організації та основних показників перинатальної допомоги в Україні	213
Медична допомога дитячому населенню	246
Діяльність будинків дитини	262
4.6. Стан, проблеми та перспективи розвитку паліативної та хоспісної допомоги в Україні (Іволгін В.І., Вороненко Ю.В., Моїсеєнко Р.О., Князевич В.М., Губський Ю.І., Гойда Н.Г., Царенко А.В.)	268
4.7. Аналіз розвитку екстреної медичної допомоги (Кудренко М.В., Тимошенко Т.В., Мороз Є.Д., Кривенко Є.М., Лисенко П.М.)	295
5. ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ	301
5.1. Основні результати наукової та інноваційної діяльності науково-дослідних установ, вищих медичних навчальних закладів і закладів післядипломної освіти МОЗ України (Дудник С.В., Слабкий Г.О., Петрашенко П.Р., Олексіна Н.О., Волосовець О.П., Кочет О.М., Трубка І.О., Уваренко С.В., Шевчук І.І.).....	301
5.2. Фінансування та економічні механізми управління галуззю в умовах її реформування (Шевченко М.В.).....	345
5.3. Характеристика стану та проблем кадрового забезпечення системи охорони здоров'я України (Кучеренко Н.Т., Слабкий Г.О.).....	372
5.4. Контроль якості лікарських засобів (Дзюба О.М.)	382
5.5. Формування кадрового потенціалу служби громадського здоров'я (Грузєва Т.С., Пельо І.М., Гречишкіна Н.В.).....	384

6. ХАРАКТЕРИСТИКА МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ЗОНІ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ <i>(Мельник П.С., Кудренко М.В., Слабкий Г.О., Коваленко О.О., Верба А.В., Жаховський В.О., Лівінський В.Г., Коробка В.І., Шугалей Л.М., Волоха В.Г., Сіроштан Г.М., Клименко В.І., Колесник В.В., Кулик В.В., Інкелевич Ю.В.)</i>	387
6.1. Медичне забезпечення Збройних Сил України та інших, утворених відповідно до законодавства України, військових формувань.....	387
<i>Медичне забезпечення особового складу Збройних Сил України</i>	388
<i>Стан медичного забезпечення особового складу Державної прикордонної служби України</i>	400
<i>Стан медичного забезпечення особового складу Міністерства внутрішніх справ України</i>	401
<i>Стан медичного забезпечення особового складу Служби Безпеки України</i>	402
6.2. Медичне забезпечення населення в Луганський та Донецький областях (зони проведення АТО) та областей до них наближених	404
<i>Медичне забезпечення населення в Луганській області</i>	404
<i>Медичне забезпечення населення в Донецькій області</i>	410
<i>Медичне забезпечення населення в Дніпропетровській області</i>	418
<i>Медичне забезпечення населення в Запорізькій області</i>	420
<i>Медичне забезпечення населення в Харківській області</i>	423
7. ХАРАКТЕРИСТИКА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА РОЗВИТКУ ТЕЛЕМЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ <i>(Кривенко Є.М., Ситенко О.Р., Даценко С.Б.)</i>	436
8. ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО КОНТРОЛЮ НАД ТЮТЮНОМ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ <i>(Красовський К.С.)</i>	460
9. СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я <i>(Кучеренко Н.Т., Коваленко О.О.)</i>	465
10. ХАРАКТЕРИСТИКА СПОСОБУ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ <i>(Ринда Ф.Ф., Шафранський В.В., Слабкий Г.О.)</i>	483
11. МОНІТОРИНГ ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕІНФЕКЦІЙНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ ПРОБЛЕМ ЯК ОСНОВА ПРОФІЛАКТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ ТА ПРОГРАМ ДІЙ <i>(Грузева Т.С., Галієнко Л.І., Зюков О.Л., Замкевич В.Б., Інишкова Г.В., Сорока І.М., Іонов М.М.)</i>	495
БІБЛІОГРАФІЯ	505

2. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

2.1. Тенденції стану здоров'я населення

Одним із найважливіший соціальних індикаторів суспільного прогресу, потенціалом економічного зростання та безпеки держави, що займає провідне місце у системі цінностей будь-якої цивілізованої країни, є стан здоров'я населення, який відображає благополуччя нації, її соціально-економічне, екологічне, демографічне, санітарно-гігієнічне становище тощо.

Здоров'я та якість життя окремих людей і популяції у цілому визначається складним набором взаємопов'язаних факторів, тому питання щодо зміцнення здоров'я і благополуччя населення не можуть обмежуватися тільки сектором охорони здоров'я і вимагає мультисекторального підходу, а саме активної участі і залучення інших секторів суспільства на всіх етапах процесу, спрямованого на підвищення якості життя та зміцнення здоров'я.

У доповіді ВООЗ «Здоров'я у 2015 р.: від цілей розвитку тисячоліття до цілей сталого розвитку» визначені основні чинники, що вплинули на прогрес у галузі охорони здоров'я відповідно до прийнятих Організацією Об'єднаних Націй Цілей розвитку тисячоліття (ЦТР), а також викладені дії, які країни і міжнародне співтовариство повинні зробити в першу чергу для досягнення нових цілей у галузі сталого розвитку (ЦСР), які набрали чинності з 1 січня 2016 року. Цілі сталого розвитку ООН – це 17 цілей і 169 задач, які всі держави-члени ООН (193) погодилися досягти до 2030 року. 17 ЦСР є ширшими і масштабнішими, ніж ЦТР, і являють собою завдання, що охоплюють усіх людей в усіх країнах таким чином, щоб «ніхто не залишився осторонь», безпосередньо пов'язані зі здоров'ям або впливають на політику охорони здоров'я. Новий порядок денний вимагає, щоб усі три аспекти сталого розвитку – економічний, соціальний та екологічний – були враховані комплексним чином. Майже всі ЦСР безпосередньо пов'язані зі здоров'ям або непрямо сприяють поліпшенню здоров'я. Одна з цілей (ЦСР 3) конкретно закликає «Забезпечити здоровий спосіб життя і сприяти благополуччю всіх в будь-якому віці». Її 13 завдань орієнтовані на прогрес, досягнутий у виконанні ЦТР, і відображають новий акцент на неінфекційні захворювання і забезпечення загального охоплення послугами охорони здоров'я.

Завдання ЦСР, пов'язані зі здоров'ям, точно відображають основні пріоритети програми роботи ВООЗ на 2014–2019 рр.; багато з цих завдань вже були узгоджені державами-членами на Всесвітній асамблеї охорони здоров'я. Наприклад, глобальні добровільні завдання з профілактики неінфекційних захворювань (НІЗ) та боротьби з ними, поставлені в 2013 р., тісно пов'язані із Завданням 3.4 ЦСР зі скорочення передчасної смертності від НІЗ на одну третину до 2030 року. Керівні органи ВООЗ будуть відігравати важливу роль у контролі та виконанні ЦСР, пов'язаних зі здоров'ям.

З урахуванням вищенаведеного, стає цілком зрозумілим, що вивчення тенденцій захворюваності та поширеності хвороб серед населення є однією з важливих складових стратегічного планування медичної галузі. Слід зазначити, що у зв'язку з тимчасовою окупацією АР Крим та м. Севастополь, а також проведенням АТО на території Луганської та Донецької областей, дані з вищенаведених регіонів наразі або відсутні (АР Крим, м. Севастополь), або неповні за певний проміжок часу (Луганська та Донецька область), тому не можуть бути використані для повноцінного порівняння та аналізу в динаміці за останні роки.

Протягом останніх п'яти років (2012–2016 рр.) показники поширеності хвороб серед населення країни та захворюваності населення України впродовж 2012–2014 рр. мали тенденцію до зниження (поширеність хвороб на 8,26% у 2014 р. відносно 2012 р., захворюваність на 8,6% відповідно), після чого в 2015–2016 рр. спостерігається тенденція до їх зростання відносно 2014 р., а саме поширеність хвороб серед всього населення країни в 2016 р. зросла відносно 2014 р. на 1,5%, захворюваність – на 2,5%. Незважаючи на тенденцію останніх двох років (2015–2016 рр. відносно 2014 р.) щодо зростання рівнів поширеності та захворюваності населення, рівні вищезазначених показників у 2016 р. залишаються нижчими порівняно з аналогічними показниками в 2012 р.: рівень поширеності хвороб серед населення країни в 2016 р. на 6,89% нижчий, ніж у 2012 р., захворюваності населення – на 6,29% (табл. 2.1.1).

Таблиця 2.1.1

Динаміка показників поширеності хвороб та захворюваності населення України за період 2012–2016 рр. (на 100 тис. відповідного населення)

Показник	Рік				
	2012	2013	2014	2015	2016
Поширеність хвороб	185462,7	185 650,9	170 128,0	171 096,7	172 692,9
Захворюваність населення	68558,1	68 376,9	62 654,2	62651,3	64 242,4

У структурі поширеності хвороб серед всього населення України у 2016 р. розподіл рейтингових місць, як і в попередні роки, залишається незмінним: перше місце займають хвороби системи кровообігу (30,67%), друге місце посіли хвороби органів дихання, частка яких склала 20,68%, третє місце належить хворобам органів травлення (9,74%), четверте місце посіли хвороби сечостатевої системи (5,43%), п'яте – хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини (5,39%), шосте – ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин (4,96%), сьоме – хвороби ока та його придаткового апарату (4,78%) (табл. 2.1.2).

Таблиця 2.1.2

Структура поширеності хвороб серед населення України за провідними класами хвороб у 2012, 2015, 2016 рр. (на 100 тис. усього населення)

Клас хвороб	2012	%	2015	%	2016	%
Деякі інфекційні та паразитарні хвороби	4 057,50	2,19	3 347,6	1,96	3 319,9	1,92
Новоутворення	4 262,70	2,30	4 085,8	2,39	4 121,1	2,39
Хвороби крові й кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму	1 729,50	0,93	1 578,4	0,92	1 569,3	0,91
Ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин	8 699,10	4,69	8 497,3	4,97	8 569,3	4,96
Розлади психіки та поведінки	4 660,30	2,51	3 989,9	2,33	3 972,4	2,30
Хвороби нервової системи	4 864,40	2,62	4 667,3	2,73	4 670,3	2,70
Хвороби ока та його придаткового апарату	9 240,30	4,98	8 374,7	4,89	8 262,2	4,78
Хвороби вуха та соскоподібного відростка	3 504,90	1,89	3 130,9	1,83	3 134,3	1,81
Хвороби системи кровообігу	58 385,70	31,48	52 956,9	30,95	52 970,4	30,67
Хвороби органів дихання	35 642,00	19,22	33 952,9	19,84	35 709,3	20,68
Хвороби органів травлення	18 058,10	9,74	16 998,1	9,93	16 825,5	9,74
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	4 879,70	2,63	4 452,1	2,60	4 513,3	2,61
Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини	9 956,40	5,37	9 301,8	5,44	9 313,2	5,39

Клас хвороб	2012	%	2015	%	2016	%
Хвороби сечостатевої системи	10 007,70	5,40	9 382,3	5,48	9 370,0	5,43
Природжені вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії	683,3	0,37	679,2	0,40	691,0	0,40
Травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників	4 997,00	2,69	4 240,8	2,48	4 266,3	2,47

Аналіз рівнів поширеності хвороб серед усього населення країни за основними класами хвороб за період 2012–2016 рр. вказує на зростання у 2016 р. відносно 2012 р. рівнів поширеності хвороб за двома класами – природжені вади розвитку, деформації та хромосомних аномалії (на 1,13%) та хвороби органів дихання (на 0,19%). Тоді як у 2016 р. відбулося зростання поширеності хвороб відносно 2015 р. у цілому серед населення України на 0,93% та за десятьма класами хвороб: найбільше зросла поширеність хвороб органів дихання – на 5,17%, природжених вад розвитку, деформацій та хромосомних аномалій – на 1,74%, хвороб шкіри та підшкірної клітковини – на 1,37%, новоутворень – на 0,86%, ендокринних хвороб, розладів харчування та порушень обміну речовин – на 0,85%, травм, отруєнь та деяких інших наслідків дії зовнішніх чинників – на 0,6%, хвороб кістково-м'язової системи та сполучної тканини – на 0,12%, хвороб вуха та соскоподібного відростка – на 0,11%, хвороб нервової системи – на 0,06%, хвороб системи кровообігу – на 0,03%. За всіма іншими класами хвороб у 2016 р., як відносно 2012 р. так і 2015 р., спостерігається зниження рівнів поширеності (табл. 2.1.3).

Таблиця 2.1.3

**Динаміка показників поширеності хвороб серед населення України
за основними класами хвороб у 2012, 2015, 2016 рр. (на 100 тис. усього населення)**

Клас хвороб	2012	2015	2016	2016/ 2012	2016/ 2015
Усі хвороби	185462,7	171 096,7	172 692,9	-6,89	0,93
Деякі інфекційні та паразитарні хвороби	4 057,50	3 347,6	3 319,9	-18,18	-0,83
Новоутворення	4 262,70	4 085,8	4 121,1	-3,32	0,86
Хвороби крові й кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму	1 729,50	1 578,4	1 569,3	-9,26	-0,58
Ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин	8 699,10	8 497,3	8 569,3	-1,49	0,85
Розлади психіки та поведінки	4 660,30	3 989,9	3 972,4	-14,76	-0,44
Хвороби нервової системи	4 864,40	4 667,3	4 670,3	-3,99	0,06
Хвороби ока та його придаткового апарату	9 240,30	8 374,7	8 262,2	-10,59	-1,34
Хвороби вуха та соскоподібного відростка	3 504,90	3 130,9	3 134,3	-10,57	0,11
Хвороби системи кровообігу	58 385,70	52 956,9	52 970,4	-9,28	0,03
Хвороби органів дихання	35 642,00	33 952,9	35 709,3	0,19	5,17
Хвороби органів травлення	18 058,10	16 998,1	16 825,5	-6,83	-1,02
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	4 879,70	4 452,1	4 513,3	-7,51	1,37
Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини	9 956,40	9 301,8	9 313,2	-6,46	0,12
Хвороби сечостатевої системи	10 007,70	9 382,3	9 370,0	-6,37	-0,13
Природжені вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії	683,3	679,2	691,0	1,13	1,74
Травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників	4 997,00	4 240,8	4 266,3	-14,62	0,60

У регіональному аспекті рівень поширеності хвороб серед населення України у 2016 р. відносно 2012 р. знизився в 12 областях країни: Вінницькій (на 5,11%), Волинській (на 0,99%), Донецькій (на 8,75%), Закарпатській (на 4,55%), Луганській (на 6,54%), Львівській (на 0,26%), Одеській (на 5,11%), Харківській (на 2,44%), Херсонській (на 2,05%), Черкаській (на 8,56%), Чернівецькій (на 0,91%) областях та у м. Київ (на 2,95%). Зріс у вищезазначений період у 13 областях: Дніпропетровській (на 8,11%), Житомирській (на 8,10%), Запорізькій (на 3,9%), Івано-Франківській (на 0,83%), Київській (на 3,57%), Кіровоградській (на 4,63%), Миколаївській (на 8,55%), Полтавській (на 0,59%), Рівненській (на 3,47%), Сумській (на 7,38%), Тернопільській (на 2,78%), Хмельницькій (на 3,71%), Чернігівській (на 4,48%) областях. Слід зазначити, що показники поширеності у 2016 р. відносно 2015 р. знизились лише в 6 областях України (у Вінницькій області на 2,11%, Закарпатській області – на 0,59%, Одеській області – на 0,68%, Рівненській області – на 0,24%, Херсонській області – на 0,50%, Черкаській області – на 0,36%) та зросли у 19 регіонах країни (Волинській – на 0,29%, Дніпропетровській – на 2,43%, Донецькій – на 0,96%, Житомирській – на 2,53%, Запорізькій – на 1,58%, Івано-Франківській – на 0,48%, Київській – на 1,17%, Кіровоградській – на 0,55%, Луганській – на 4,78%, Львівській – на 1,49%, Миколаївській – на 2,20%, Полтавській – на 1,15%, Сумській – на 2,77%, Тернопільській – на 1,56%, Харківській – на 0,46%, Хмельницькій – на 1,20%, Чернівецькій – на 0,50%, Чернігівській – на 1,74% та м. Київ – на 0,26%). Стійка тенденція до зниження рівня поширеності хвороб серед населення країни у 2016 р. відносно і 2012 р., і 2015 р. спостерігається в п'ятьох областях – Вінницькій, Закарпатській, Одеській, Херсонській, Черкаській. Водночас тенденція до зростання рівня поширеності хвороб відзначається у 12 регіонах України: Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Полтавській, Сумській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернігівській областях (табл. 2.1.4).

Таблиця 2.1.4

**Динаміка регіональних показників поширеності хвороб серед населення України
у 2012, 2015, 2016 рр. (на 100 тис. відповідного населення)**

Адміністративно-територіальна одиниця	Рік			Зміни	
	2012	2015	2016	2016/2012	2016/2015
Україна	185462,7	171 096,7	172 692,9	-6,89	0,93
<i>Область</i>					
Вінницька	212424,7	205 917,5	201 568,6	-5,11	-2,11
Волинська	178749,9	176 475,8	176 981,7	-0,99	0,29
Дніпропетровська	206361,6	217 822,9	223 107,2	8,11	2,43
Донецька	180399,8	163 055,8	164 622,0	-8,75	0,96
Житомирська	168037,3	177 168,7	181 646,3	8,10	2,53
Закарпатська	165096,1	158 506,1	157 577,1	-4,55	-0,59
Запорізька	147614,8	150 989,4	153 368,9	3,90	1,58
Івано-Франківська	191259,5	191 926,7	192 838,4	0,83	0,48
Київська	201893,0	206 674,2	209 094,9	3,57	1,17
Кіровоградська	173381,3	180 417,9	181 408,9	4,63	0,55
Луганська	155050,0	138 309,5	144 915,2	-6,54	4,78
Львівська	173165,1	170 186,6	172 723,4	-0,26	1,49
Миколаївська	173930,1	184 738,8	188 797,8	8,55	2,20
Одеська	195203,5	186 483,0	185 221,0	-5,11	-0,68
Полтавська	183469,4	182 469,9	184 560,9	0,59	1,15

Адміністративно-територіальна одиниця	Рік			Зміни	
	2012	2015	2016	2016/2012	2016/2015
Рівненська	183971,6	190 806,2	190 353,4	3,47	-0,24
Сумська	159829,4	166 989,6	171 620,1	7,38	2,77
Тернопільська	182096,8	184 280,9	187 151,9	2,78	1,56
Харківська	199176,8	193 423,9	194 315,9	-2,44	0,46
<i>Область</i>					
Херсонська	177341,2	174 576,0	173 704,8	-2,05	-0,50
Хмельницька	184078,8	188 651,2	190 911,9	3,71	1,20
Черкаська	200511,3	184 023,9	183 352,4	-8,56	-0,36
Чернівецька	182413,7	179 861,9	180 752,7	-0,91	0,50
Чернігівська	199366,2	204 724,2	208 292,1	4,48	1,74
м. Київ	240929,8	233 231,8	233 831,2	-2,95	0,26

За результатами аналізу, змін стосовно розподілу рейтингових місць у структурі первинної захворюваності населення країни у 2016 р. не відбулося. Як і в попередні роки, перше місце посіли хвороби органів дихання, частка яких становить 45,98%, друге – хвороби системи кровообігу з питомою вагою 6,67%, третє – хвороби сечостатевої системи (6,44%), четверте – травми, отруєння та деякі інші наслідки дій зовнішніх чинників (6,23%), п’яте – вагітність, пологи та післяпологовий період (5,78%), шосте – хвороби шкіри та підшкірної клітковини (5,72%), сьоме – хвороби ока та соскоподібного відростка (3,68%). Також слід зазначити, що за період 2012–2016 рр. частка хвороб органів дихання в структурі первинної захворюваності населення України поступово зростала і в 2016 р. відзначається її зростання на 8,4% відносно 2012 р. (з 42,42% у 2012 р. до 45,98% у 2016 р.) та на 3,4% відносно 2015 р. (з 44,28% у 2015 р. до 45,98 у 2016 р.) (табл. 2.1.5).

При порівняльному аналізі рівнів захворюваності за провідними класами хвороб у 2016 р. відносно 2012 р. спостерігається тенденція до їх зниження практично за всіма основними класами захворювань, виняток становлять тільки хвороби органів дихання, рівень первинної захворюваності на які зріс за вищезазначений період на 1,57% (з 29084,2 на 100 тис. відповідного населення у 2012 р. до 29540,9 на 100 тис. відповідного населення у 2016 р.). Водночас у 2016 р. відбулося зростання рівнів первинної захворюваності відносно 2015 р. у цілому по Україні на 2,54% та за п’ятьма класами хвороб: на 1,05% зріс рівень первинної захворюваності на новоутворення (з 856,9 на 100 тис. відповідного населення в 2015 р. до 865,9 відповідно в 2016 р.), на 6,49% на хвороби органів дихання (з 27741,1 на 100 тис. відповідного населення у 2015 р. до 29540,9 на 100 тис. відповідного населення у 2016 р.), на 0,24% на хвороби шкіри та підшкірної клітковини (з 3663,2 на 100 тис. населення у 2015 р. до 3671,9 відповідно у 2016 р.), на 0,01% на хвороби кістково-м’язової системи та сполучної тканини (з 2912,8 на 100 тис. населення у 2015 р. до 2913,1 відповідно у 2016 р.), на 0,84% зросла первинна захворюваність на травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників (з 3970,8 на 100 тис. населення у 2015 р. до 4004,2 відповідно у 2016 р.). Слід зазначити, що в 2016 р. спостерігалось зниження рівнів первинної захворюваності, як відносно 2012 р., так і відносно 2015 р., за 12 класами хвороб: деякі інфекційні та паразитарні хвороби, хвороби крові й кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму, ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин, розлади психіки та поведінки, хвороби нервової системи, хвороби ока та його придаткового апарату, хвороби вуха та соскоподібного відростка, хвороби системи

кровообігу, хвороби органів травлення, хвороби сечостатевої системи, вагітність, пологи та післяпологовий період та природжені вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії (табл. 2.1.5).

Таблиця 2.1.5

Динаміка показників та структура захворюваності населення України за основними класами хвороб у 2012, 2015, 2016 рр. (на 100 тис. усього населення)

Клас хвороб	2012	%	2015	%	2016	%	2016/ 2012	2016/ 2015
Деякі інфекційні та паразитарні хвороби	2 676,6	3,90	2196,5	3,51	2174,5	3,38	-18,76	-1,00
Новоутворення	952,5	1,39	856,9	1,37	865,9	1,35	-9,09	1,05
Хвороби крові й кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму	455,7	0,66	415,6	0,66	410,2	0,64	-9,98	-1,30
Ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин	1100,3	1,60	942,8	1,50	924,9	1,44	-15,94	-1,90
Розлади психіки та поведінки	405,3	0,59	319,0	0,51	307,5	0,48	-24,13	-3,61
Хвороби нервової системи	1591,9	2,32	1526,7	2,44	1520,2	2,37	-4,50	-0,43
Хвороби ока та його придаткового апарату	3592,6	5,24	3271,1	5,22	3219,8	5,01	-10,38	-1,57
Хвороби вуха та соскоподібного відростка	2669,2	3,89	2369,4	3,78	2364,3	3,68	-11,42	-0,22
Хвороби системи кровообігу	5098,8	7,44	4 312,6	6,88	4287,1	6,67	-15,92	- 0,59
Хвороби органів дихання	29084,2	42,42	27741,1	44,28	29540,9	45,98	1,57	6,49
Хвороби органів травлення	2819,8	4,11	2668,3	4,26	2616,9	4,07	-7,20	-1,93
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	4075,5	5,94	3663,2	5,85	3671,9	5,72	-9,90	0,24
Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини	3179,1	4,64	2912,8	4,65	2913,1	4,53	-8,37	0,01
Хвороби сечостатевої системи	4504,0	6,57	4161,2	6,64	4134,3	6,44	-8,21	-0,65
Вагітність, пологи та післяпологовий період	4720,9	6,89	3807,1	6,08	3712,9	5,78	-21,35	-2,47
Природжені вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії	119,4	0,17	113,1	0,18	111,2	0,17	-6,87	-1,68
Травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників	4708,0	6,87	3970,8	6,34	4 004,2	6,23	-14,95	0,84

У 2016 р. рівень захворюваності серед всього населення за регіонами України відносно 2012 р. знизився в 13 областях країни: у Вінницькій, Волинській, Донецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Луганській, Львівській, Одеській, Харківській, Херсонській, Черкаській, Чернівецькій областях та м. Київ. Водночас тенденції до зростання регіональних рівнів первинної захворюваності відносно 2012 р. спостерігались у 12 областях: Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернігівській областях.

Також слід зазначити тенденції останніх двох років аналізованого періоду (2015–2016 рр.): у 2016 р. рівні первинної захворюваності відносно 2015 р. зросли у 23 областях, тобто майже у всіх областях країни, і знизились лише у Вінницькій та Херсонській областях. У цілому протягом 2012–2016 рр. тільки у двох областях України відзначається тенденція до зниження первинної захворюваності населення, як відносно 2012 р., так і 2015 р. (у Вінницькій та Херсонській областях), і у 12 областях – до зростання вищезазначеного показника (у Дніпропетровській, Житомирській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернігівській (табл. 2.1.6).

Таблиця 2.1.6

**Динаміка захворюваності серед усього населення у регіонах України у 2012, 2015, 2016 рр.
(на 100 тис. відповідного населення)**

Адміністративно-територіальна одиниця	Рік			Зміни	
	2012	2015	2016	2016/2012	2016/2015
Україна	68558,1	62 651,3	64 242,4	-6,29	2,54
<i>Область</i>					
Вінницька	76167,2	70 482,8	68 819,3	-9,65	-2,36
Волинська	71526,6	69 585,4	70 602,3	-1,29	1,46
Дніпропетровська	79978,5	85 206,1	89 178,7	11,50	4,66
Донецька	59154,9	51 069,9	53 744,5	-9,15	5,24
Житомирська	61969,5	63 218,0	65 528,1	5,74	3,65
Закарпатська	63536,6	60 515,1	61 084,6	-3,86	0,94
Запорізька	56008,3	58 577,9	62 038,3	10,77	5,91
Івано-Франківська	87227,3	86 093,0	86 395,4	-0,95	0,35
Київська	71353,4	73 094,4	74 822,9	4,86	2,36
Кіровоградська	59646,2	62 659,6	65 164,6	9,25	4,00
Луганська	53937,2	42 779,4	48 218,4	-10,60	12,71
Львівська	82450,1	79 212,4	79 690,0	-3,35	0,60
Миколаївська	60997,0	64 648,4	66 876,7	9,64	3,45
Одеська	73465,8	68 350,9	68 614,3	-6,60	0,39
Полтавська	56313,7	54 963,1	58 254,4	3,45	5,99
Рівненська	74813,6	75 732,5	75 870,5	1,41	0,18
Сумська	50499,6	51 629,3	54 369,8	7,66	5,31
Тернопільська	67425,6	66 846,3	68 226,5	1,19	2,06
Харківська	71782,3	67 399,8	68 851,2	-4,08	2,15
Херсонська	62405,2	55 021,7	54 388,1	-12,85	-1,15
Хмельницька	64119,7	64 506,5	65 265,4	1,79	1,18
Черкаська	72945,2	65 966,5	67 927,3	-6,88	2,97
Чернівецька	68070,1	63 102,9	64 328,2	-5,50	1,94
Чернігівська	69050,5	69 976,1	72 223,2	4,59	3,21
м. Київ	92849,9	86 556,4	88 447,3	-4,74	2,18

У 2016 р. 18 областей України мають рівень первинної захворюваності, вищий за загальноукраїнський (64242,4 на 100 тис. відповідного населення). Найвищі рівні первинної захворюваності спостерігаються у Дніпропетровській області (89178,7 на 100 тис. відповідного населення), м. Київ (88447,3 відповідно), Івано-Франківській (86395,4 відповідно), Львівській (79690,0 відповідно) та Рівненській (75870,5 відповідно) областях.

Найнижчі рівні первинної захворюваності зафіксовано у Донецькій, Луганській, Полтавській, Сумській та Херсонській областях (табл. 2.1.6).